

Rapporten All-Archeo bv 2122

Archeologienota
Sint-Martens-Latem - Maenhoutstraat

Natasja Reyns

Bornem
2025

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2025/12.807/188

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek.....	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	9
2.4	Assessmentrapport	9
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	9
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	15
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	20
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	22
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	23
3	Samenvatting.....	24
4	Bibliografie	25
4.1	Publicaties	25
4.2	Websites	25
5	Bijlagen	26
5.1	Archeologische periodes	26

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroerendergoed.be>

² <https://geo.onroerendergoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2025C237

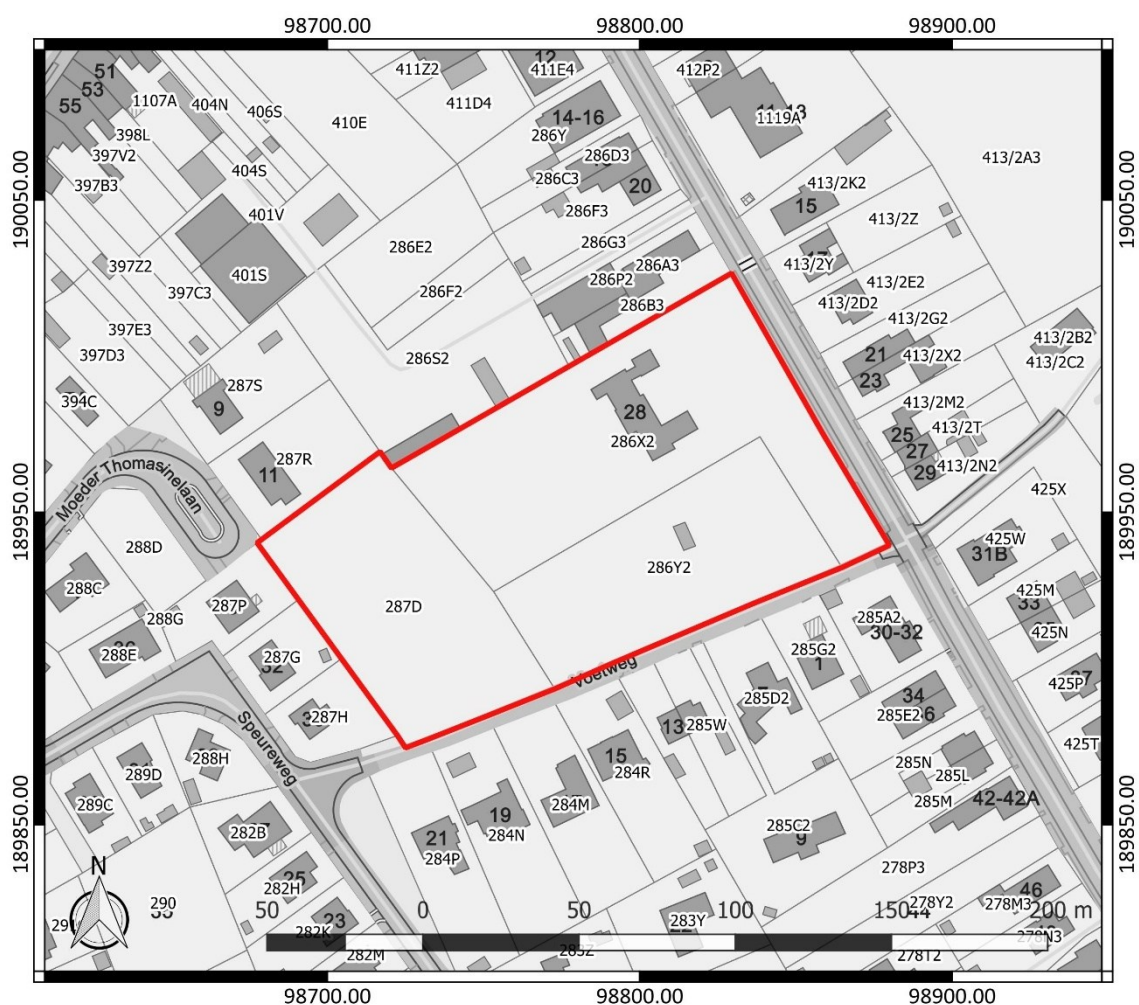
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): provincie Oost-Vlaanderen, Sint-Martens-Latem, Maenhoutstraat, Kouter

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 98677.53, 189874.58
- 98879.95, 190026.56

Kadastraal plan:

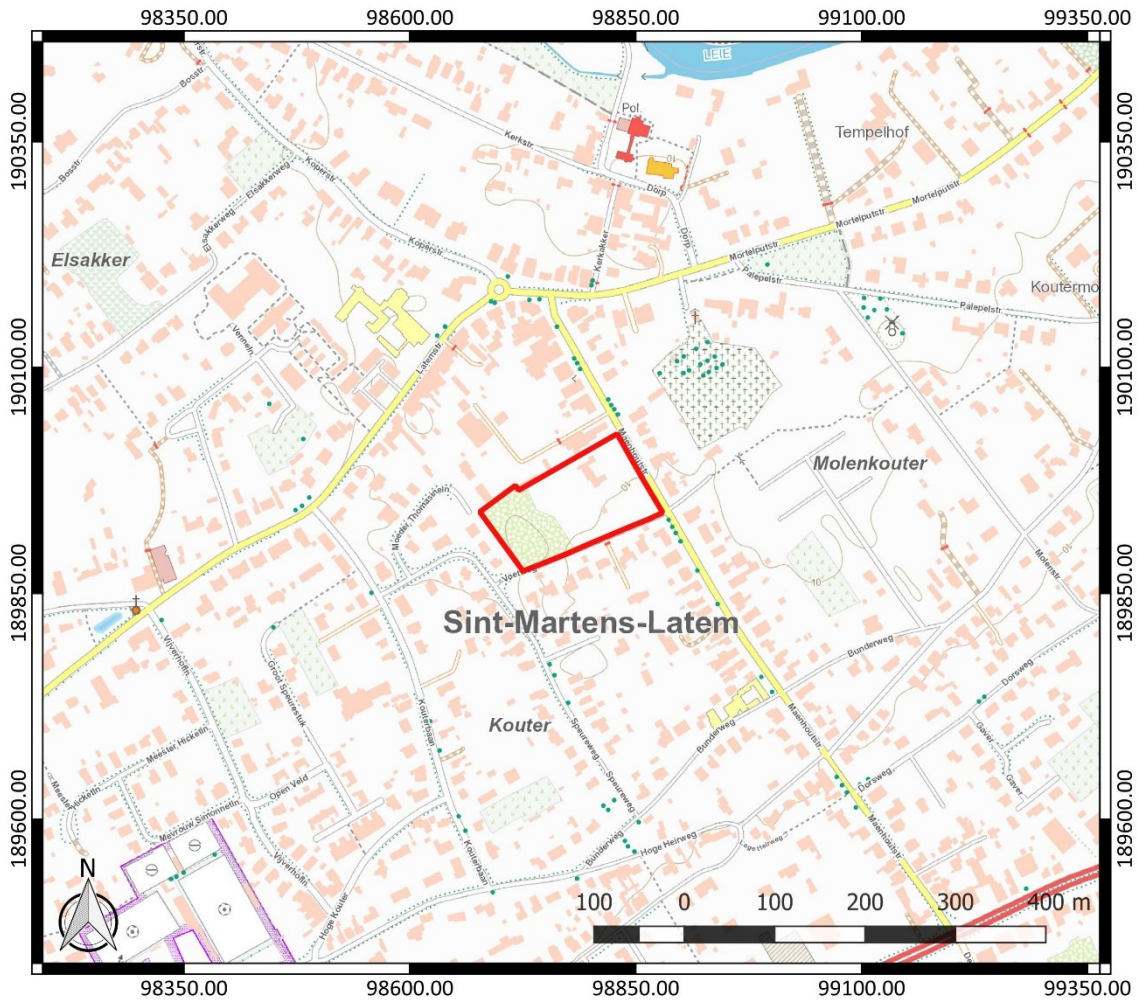

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Sint-Martens-Latem, Afdeling 1, sectie B, nummers 286Y2, 286X2 en 287D

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 15.502 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 21/03/2025 – 02/07/2025

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Voor het onderzoeksgebied werden in het verleden reeds twee archeologienota's opgesteld (ID 11569³ en ID 12127,⁴ zie ook hoofdstuk 2.2). Die concludeerden dat het terrein archeologisch potentieel kent en dat verder onderzoek nodig was. Naar aanleiding van nieuwe geplande werken ter hoogte van het onderzoeksgebied, diende een nieuwe archeologienota opgesteld te worden.

³ Van Nuffel/Genbrugge 2019a

⁴ Van Nuffel/Genbrugge 2019b

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

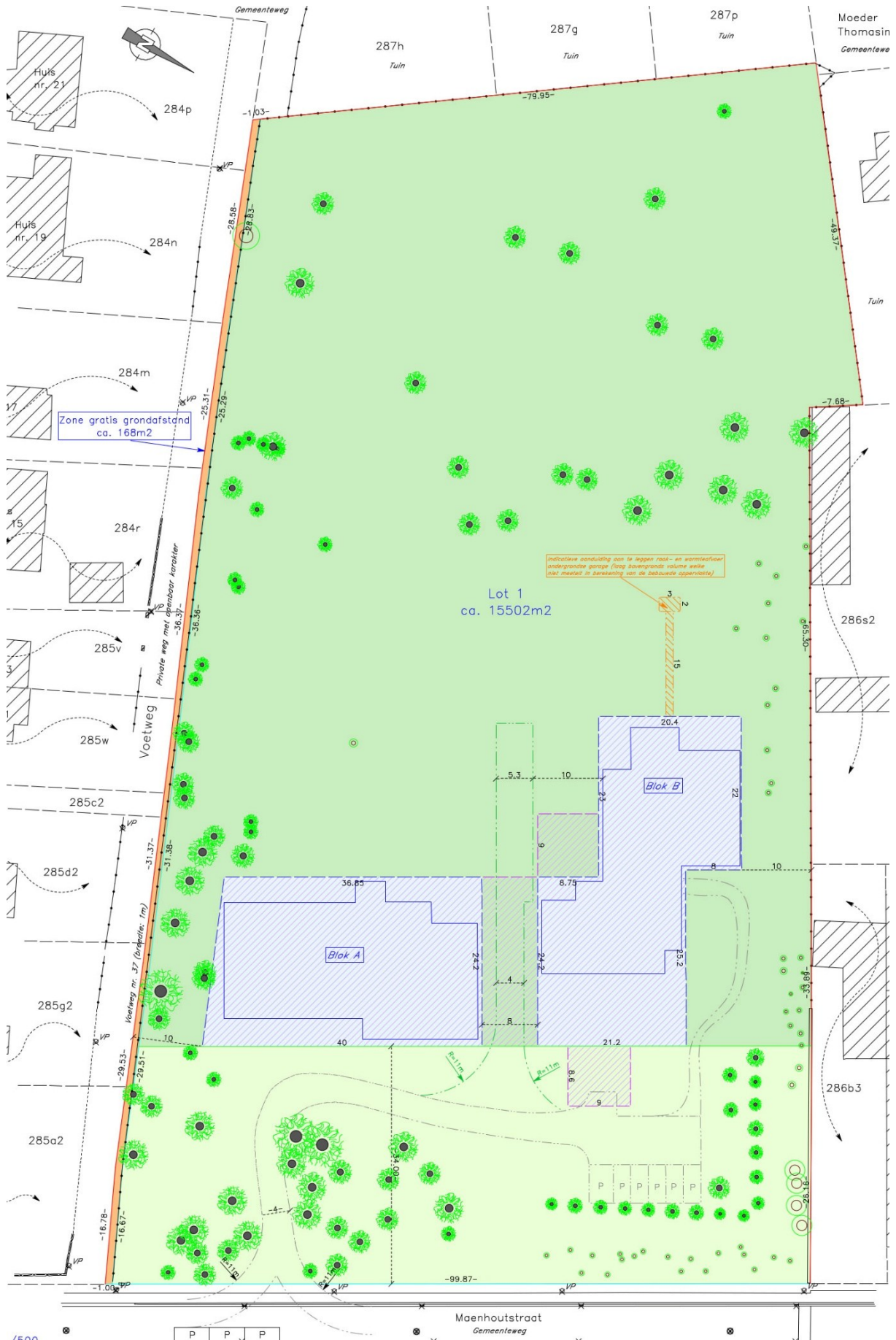
2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden, waarbij de bestaande kadastrale percelen samengevoegd worden tot één nieuw lot. Verder wordt de sloop van de bestaande bebouwing aangevraagd. Die is – voor zover bekend – niet onderkelderde.

Binnen het nieuwe lot worden twee zones voorzien voor de oprichting van twee meergezinswoningen. Die zullen voorzien worden van één ondergrondse bouwlaag. Daarvoor gaan we uit van een verstoringsdiepte van ca. 3,60 m. De nieuwe bebouwing zal ook voorzien worden van nieuwe nutspullen. Daarvoor gaan we uit van een verstoringsdiepte tot ca. 3,20 m.

De zone aan de straatzijde wordt ingericht met infrastructuur voor de toegankelijkheid van de nieuwe bebouwing en bovengronds parkeren. Nutsleidingen worden aangelegd vanaf de bestaande wegenis. De exacte funderingsdiepte en -techniek van de geplande infrastructuur ligt in deze fase nog niet vast.

De bestaande bomen blijven in het ontwerp zo veel mogelijk behouden.

Figuur 3: Verkavelingsplan

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is gegeoreferreed geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden vier momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

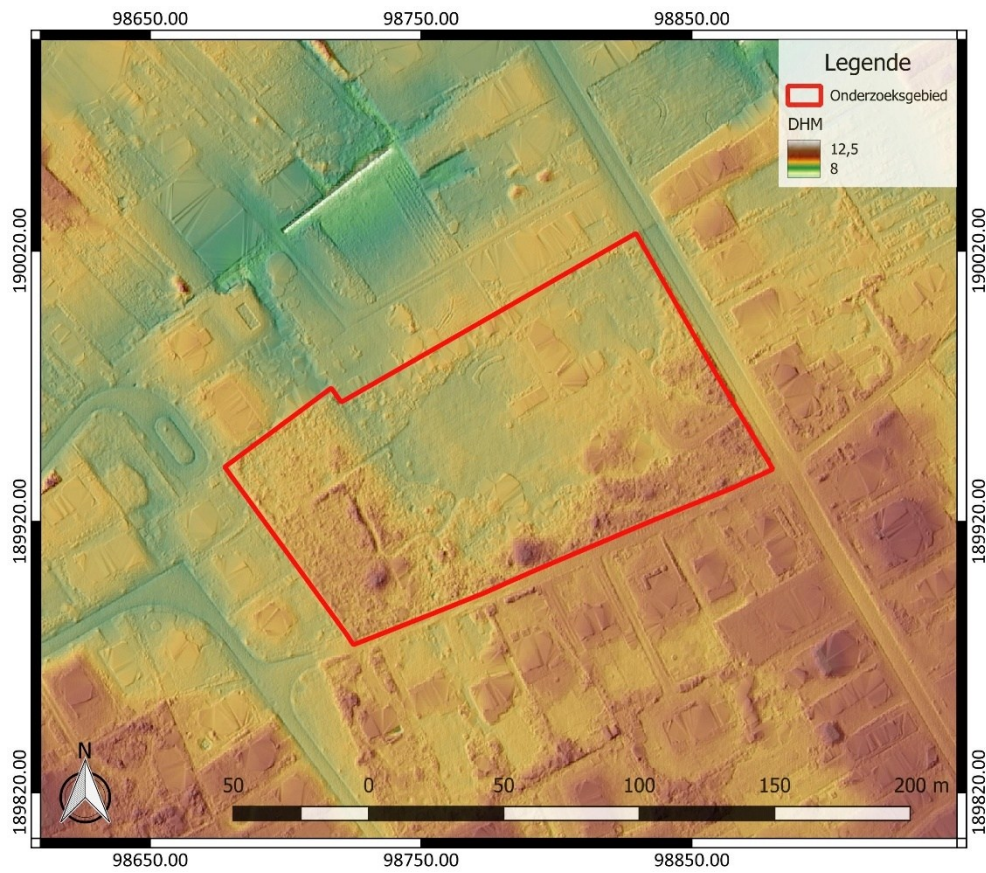
Het onderzoeksgebied is gelegen ten westen van de Maenhoutstraat, ten noorden van een voetweg en ten oosten van de Moeder Thomasinelaan en de Speureweg (Figuur 4). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden. Ten noorden stromen de Leie en de Meersbeek (Figuur 6). Ten zuiden stroomt de Rosdambeek. Het onderzoeksgebied ligt op een interfluvium tussen deze waterlopen.

Sint-Martens-Latem wordt gekenmerkt door een grote kouterrug. Hier bevinden zich droge zand- tot lemig zandgronden. De oudste landbouwactiviteiten klimmen er op tot het neolithicum. In de alluviale Leievlaakte bevinden zich dan weer natte zandleem- en kleigronden.⁵

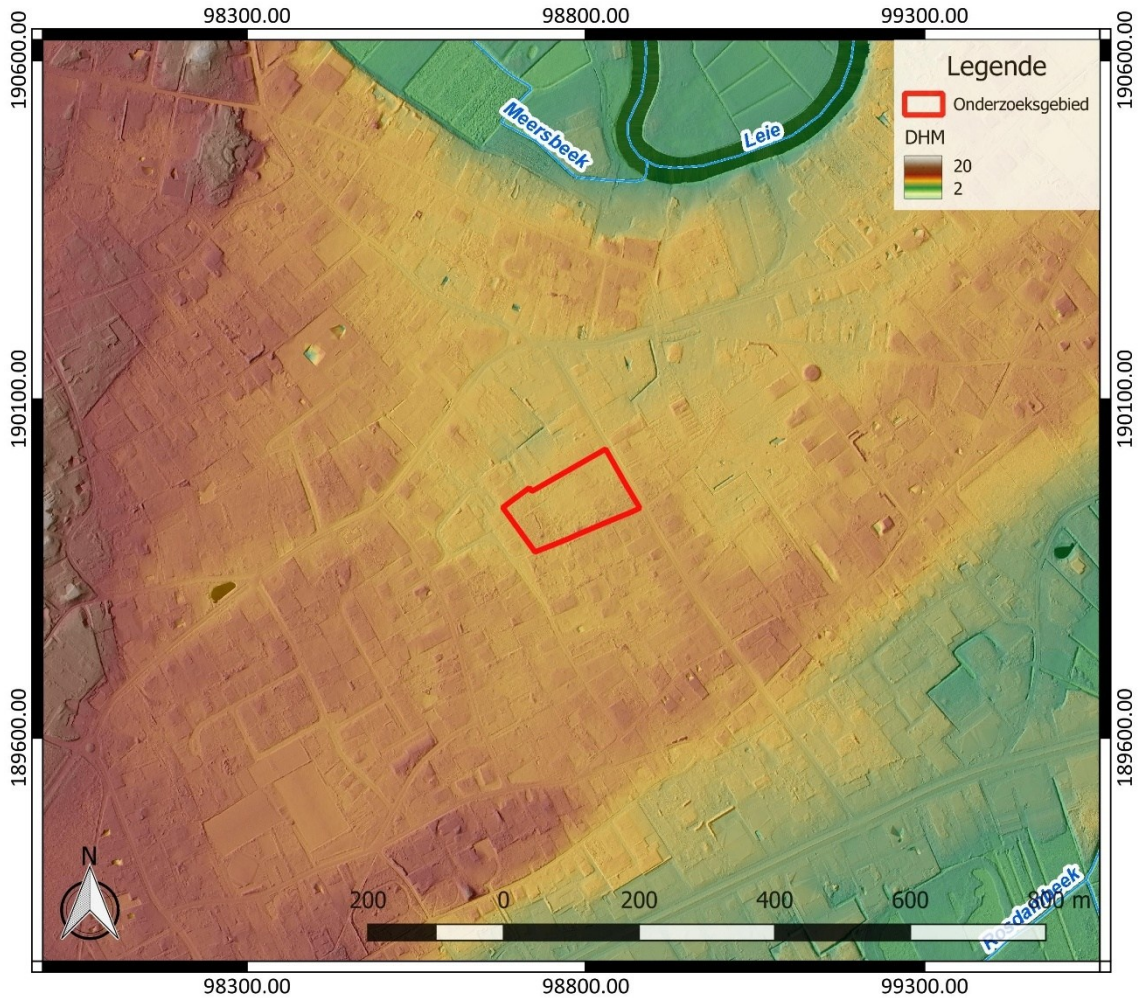
⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Sint-Martens-Latem [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14240> (geraadpleegd op 24 maart 2025).

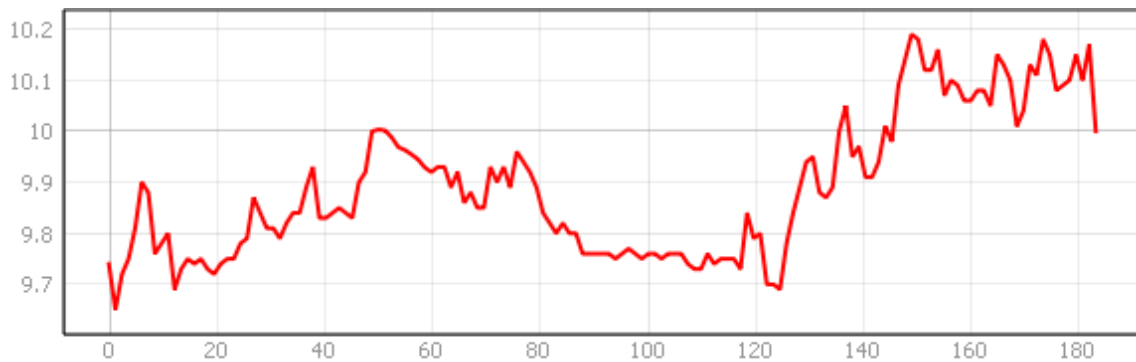
Figuur 4: Luchtfoto van 2024 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 5: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Multidirectional hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm, met aanduiding van het onderzoeksgebied

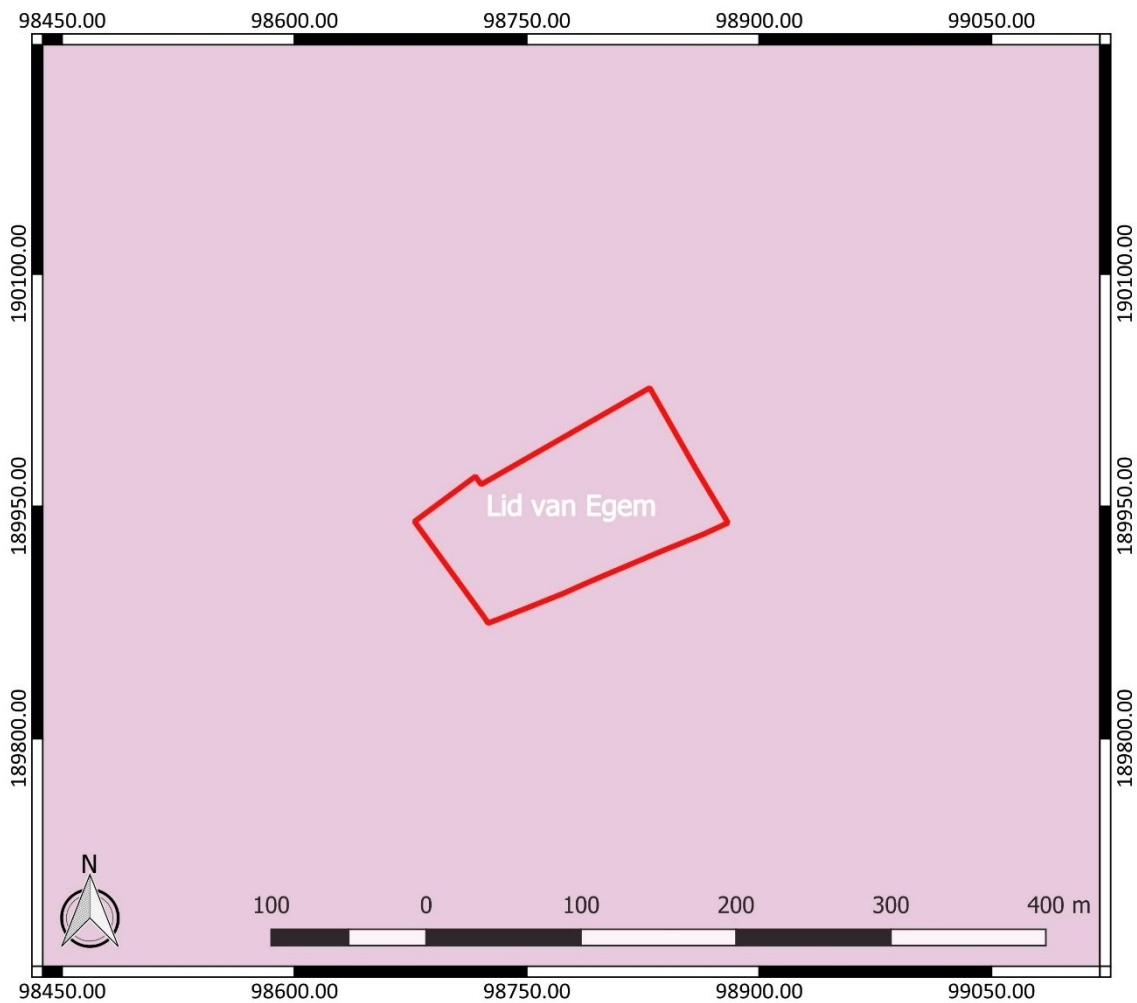

Figuur 6: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 7: Hoogteverloop van noordoost naar zuidwest over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het onderzoeksgebied is vrij vlak en helt licht af naar het noorden toe. Het terrein kent een hoogte van 9,6 tot 10,2 m TAW (Figuur 7).

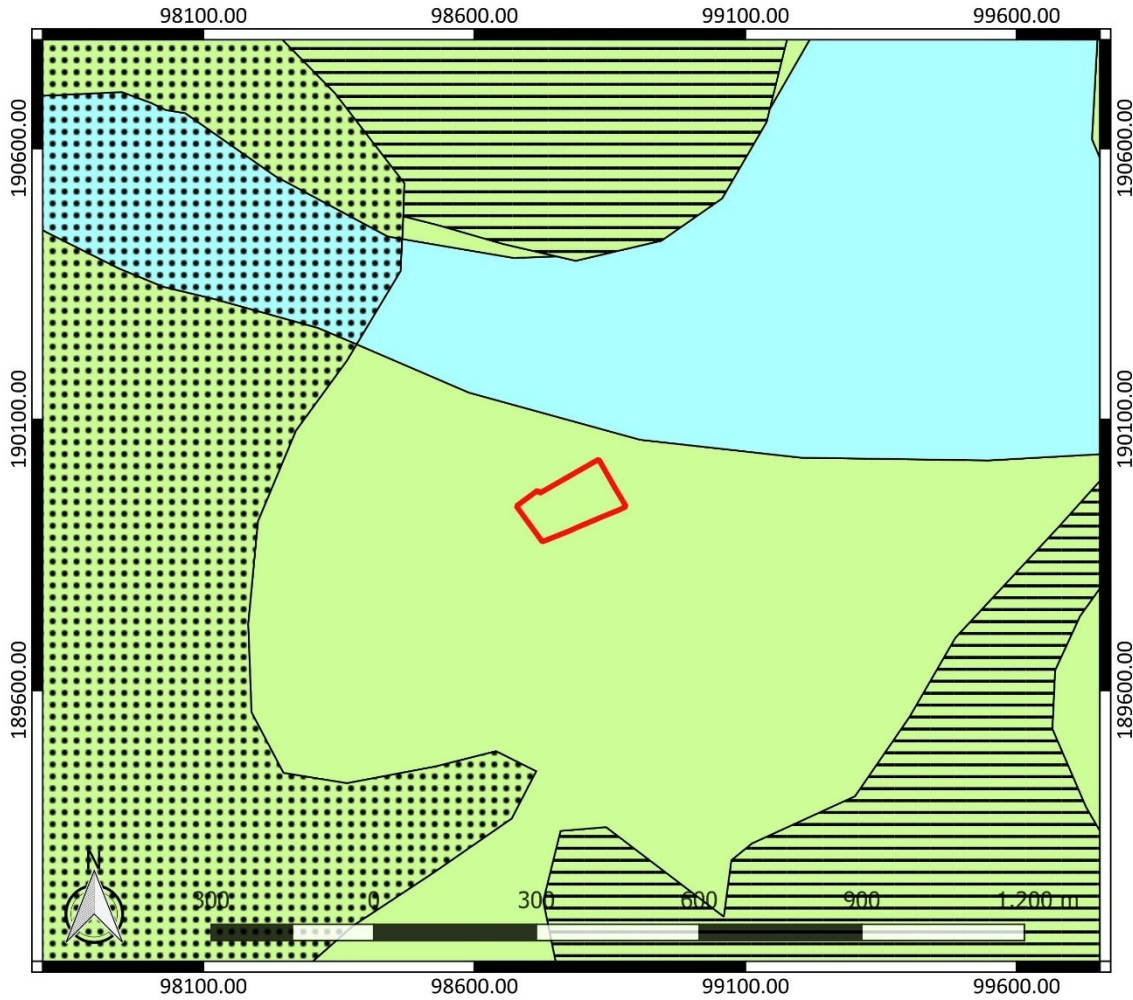
Figuur 8: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 8) bestaat uit het Lid van Egem. Dit wordt gekenmerkt door grijsgroen zeer fijn zand, dat kleilagen en zandsteenbanken bevat. Het is ook glauconiet- en glimmerhoudend.⁶

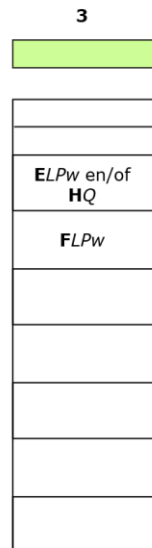
De quartairgeologische kaart (Figuur 9) geeft aan dat in het noordwesten van het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Hieronder bevinden zich oudere fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).⁷

⁶ www.geopunt.be/kaart

⁷ www.geopunt.be/kaart

Figuur 9: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

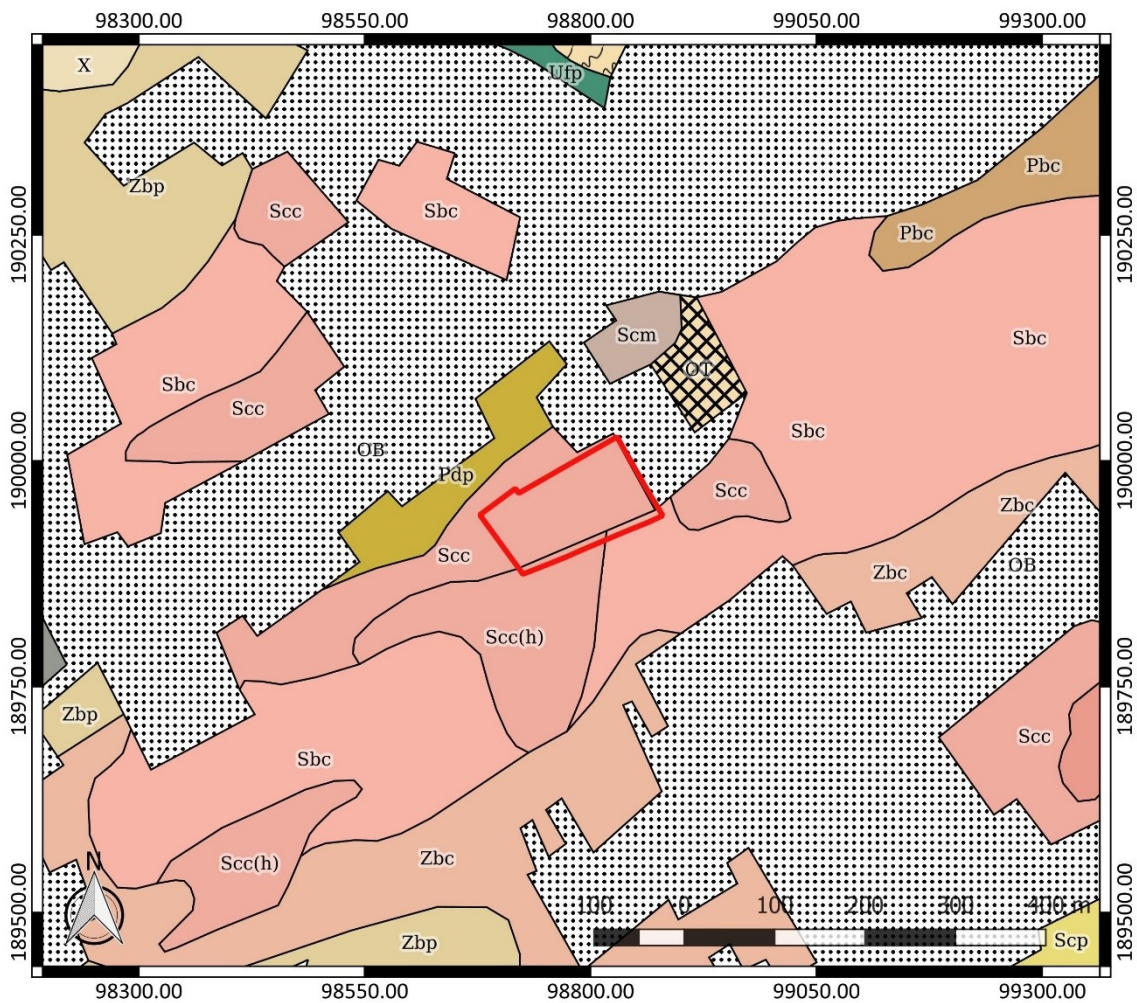

* De karteereenheid is mogelijk afwezig.
ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.
HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.
FLPw Fluviaale afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

Figuur 10: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

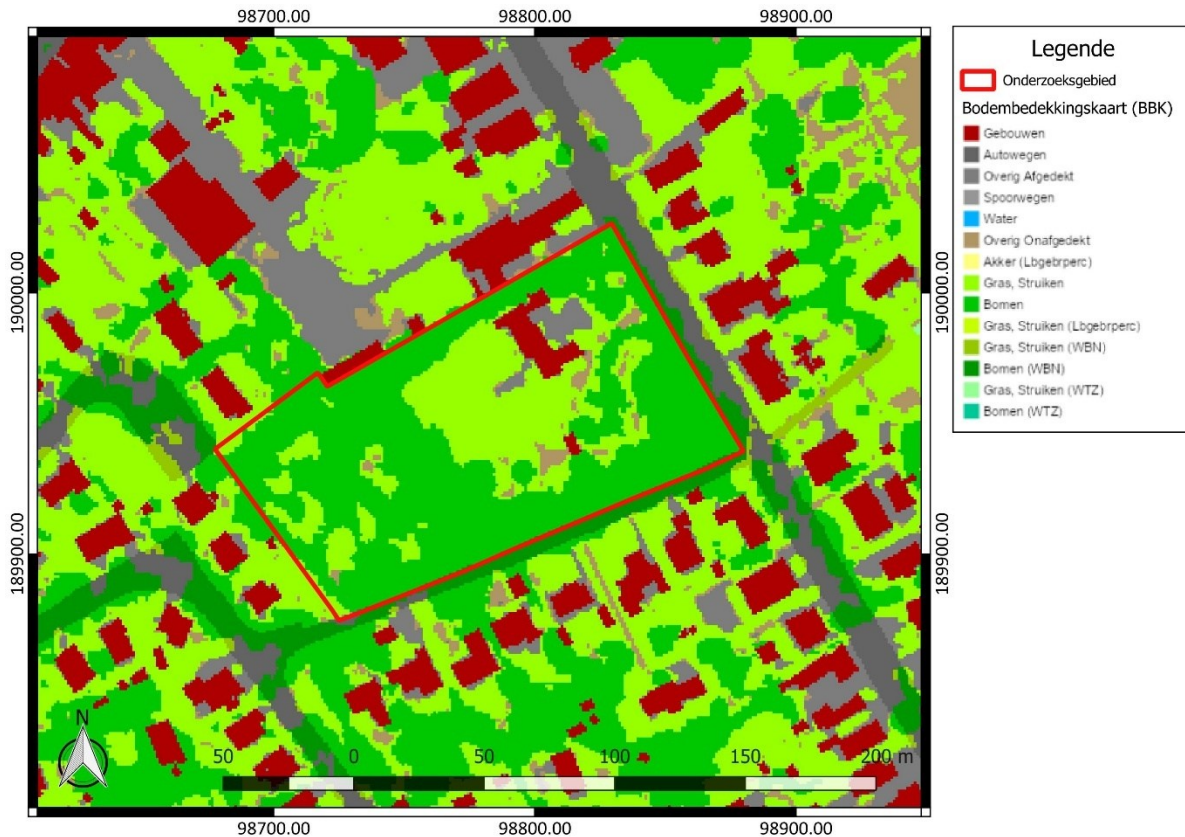
De bodemkaart (Figuur 11) situeert het onderzoeksgebied hoofdzakelijk ter hoogte van een matig droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizon (Scc). Naar het zuiden toe gaat de bodem volgens de bodemkaart over in een droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizon (Sbc) en een matig droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde of discontinue textuur B horizon (Scc(h)).

In de omgeving vinden we gelijkaardige bodems, maar onder meer ook een droge zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizon (Zbc), een matig natte licht zandleembodem zonder profiel (Pdp), een matig droge lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizon (Scm), sterk vergraven gronden (OT) en bebouwde zones (OB). We leren er uit dat de omgeving van het onderzoeksgebied gekenmerkt wordt door een overgang van een droge naar een matig natte bodem, wat aantrekkelijk geweest kan zijn voor de mens in het verleden.

Figuur 11: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaart beperkt gebouwen en verhardingen te bemerken. Voor het grootste deel wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door gras, bomen en struiken (Figuur 12). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 4).

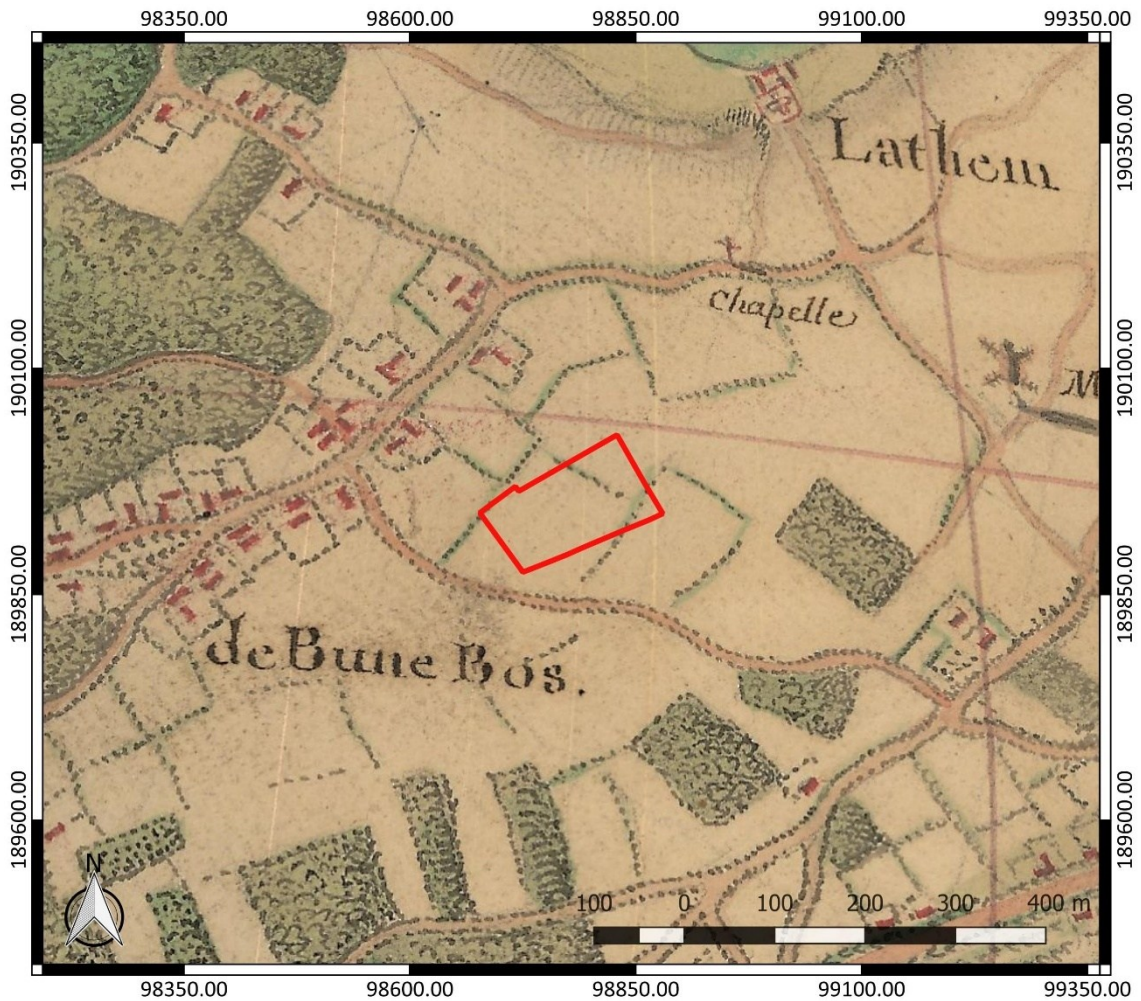
Figuur 12: Bodemgebruikskartaar met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De oudste gekende vermelding van de wijk Brakel dateert uit 736, terwijl de oudste gekende vermelding van Lathem dateert uit 823-824. Vanaf de 16de eeuw is er dan sprake van Sint-Martens-Latem. Dit ressorteerde onder de kasselrij van de Oudburg en omvatte vier belangrijke heerlijkheden: de heerlijkheden van de Gentse abdijen van Sint-Baafs en Sint-Pieters, de heerlijkheid van Nevele en de grafelijke heerlijkheid van 's Graven Hazele. De oude bewoningskernen werden vanaf de eerste helft van de 20ste eeuw aangevuld met residentiële bebouwing, voornamelijk in de voorheen beboste duinen.⁸

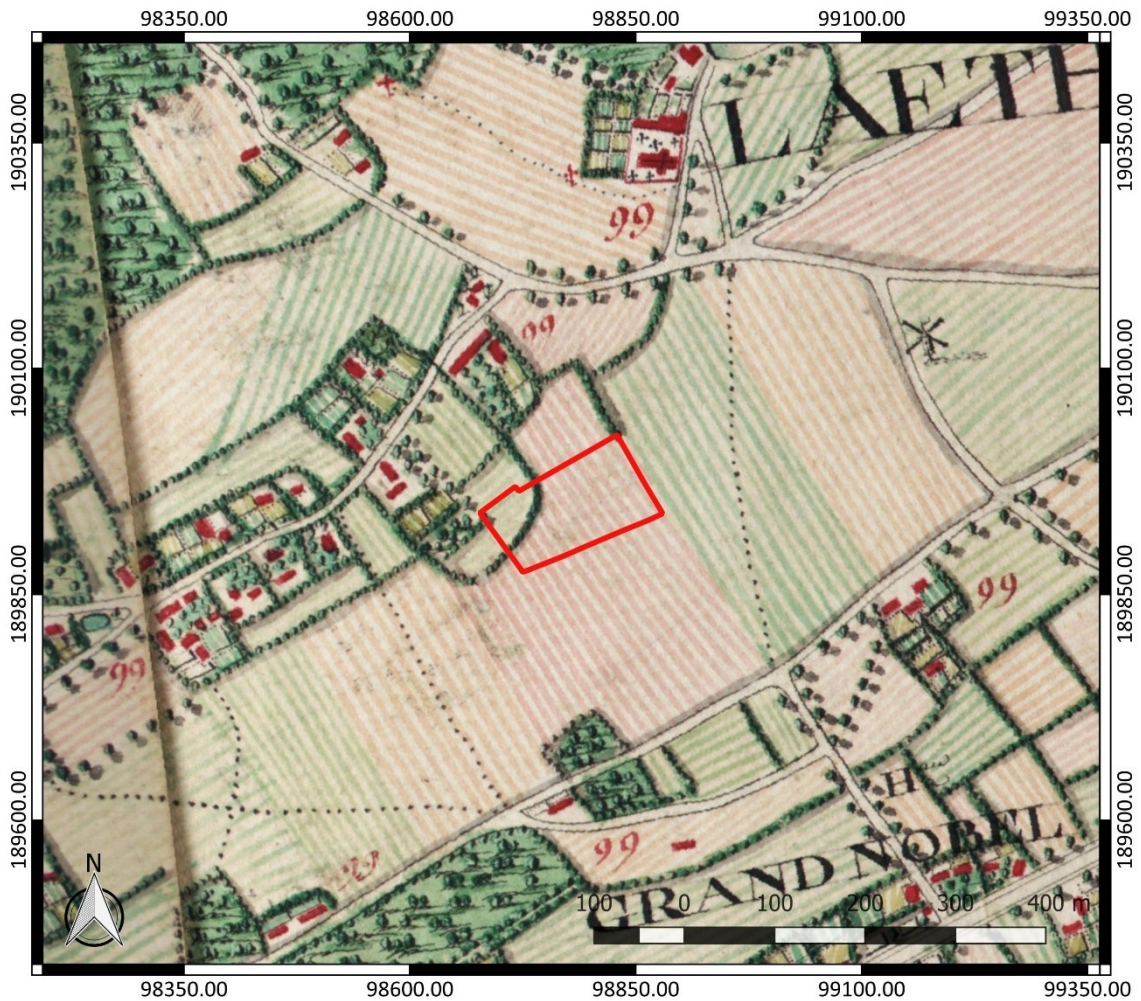
Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), zien we dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland (Figuur 13). De omgeving van het onderzoeksgebied is overwegend landelijk en wordt voornamelijk ingenomen door akkerland en beboste percelen. Verder vinden we in de omgeving ook de aanduiding van historische bebouwing. Even ten noordoosten zien we de aanduiding van een kapel en van een molen.

⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Sint-Martens-Latem [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14240> (geraadpleegd op 25 maart 2025).

Figuur 13: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

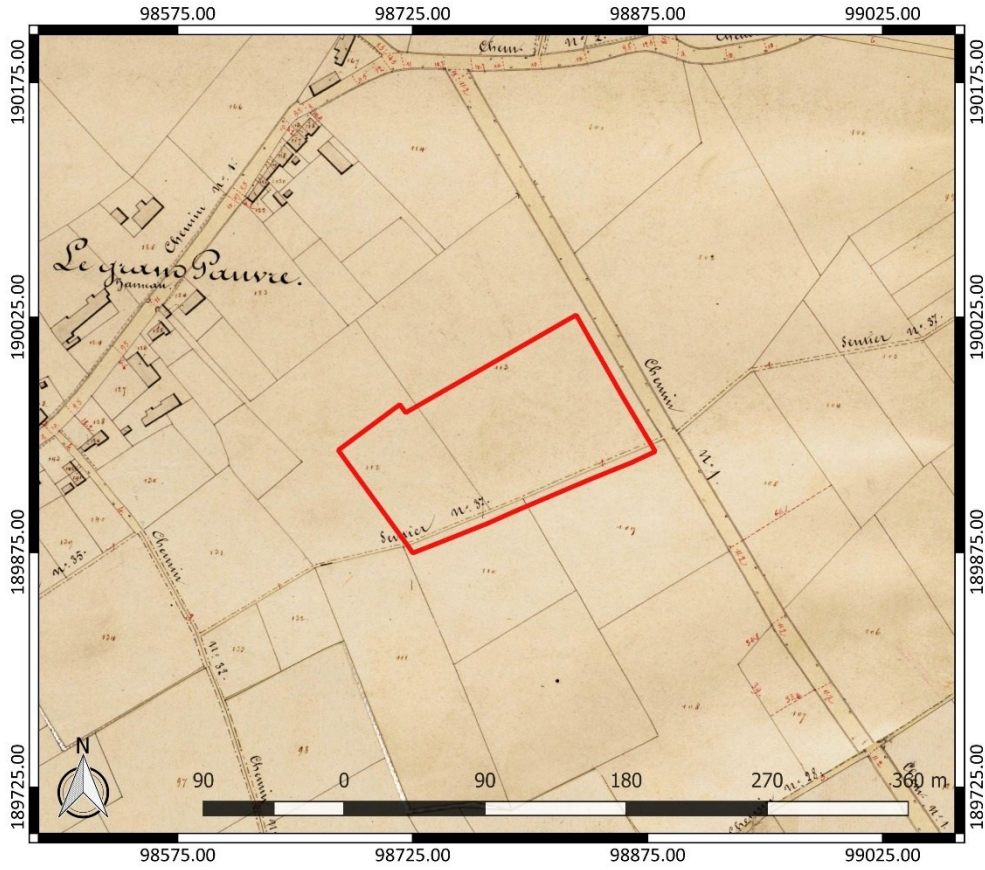
Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is opnieuw te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland (Figuur 14). De omgeving van het onderzoeksgebied is nog steeds erg landelijk. Het aandeel bos lijkt afgenomen. Er is ook opnieuw sprake van historische bebouwing in de omgeving. Ten oosten zien we opnieuw de molen, maar de kapel ten noorden lijkt verplaatst naar een voetweg en ligt in de buurt van een kerk. Even ten westen van deze kapel is nog een kapel aangeduid.

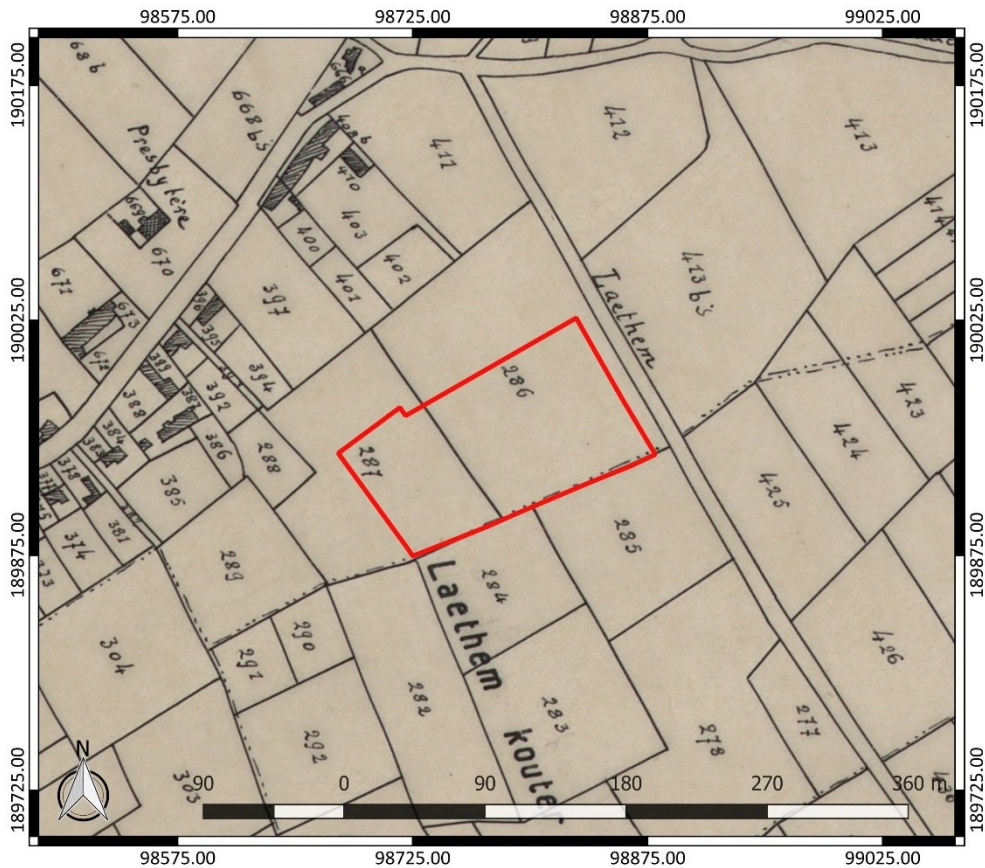
Figuur 14: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is nog steeds geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als akkerland (Figuur 15). Over het zuiden van het terrein loopt nu wel een voetweg en in het oosten zien we dat de voorloper van de huidige Maenhoutstraat aangelegd werd. De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) geeft een gelijkaardig beeld als de Atlas der Buurtwegen weer.

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 17) toont ons dat intussen de huidige bebouwing op het terrein opgericht is. Het grootste deel van het terrein is nu ook ingericht als tuin en is bebost. We zien ook dat de bebouwing in de omgeving van het onderzoeksgebied enorm uitgebreid is. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 18) geeft een gelijkaardig beeld als de voorgaande luchtfoto weer. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 4).

Figuur 15: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 16: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

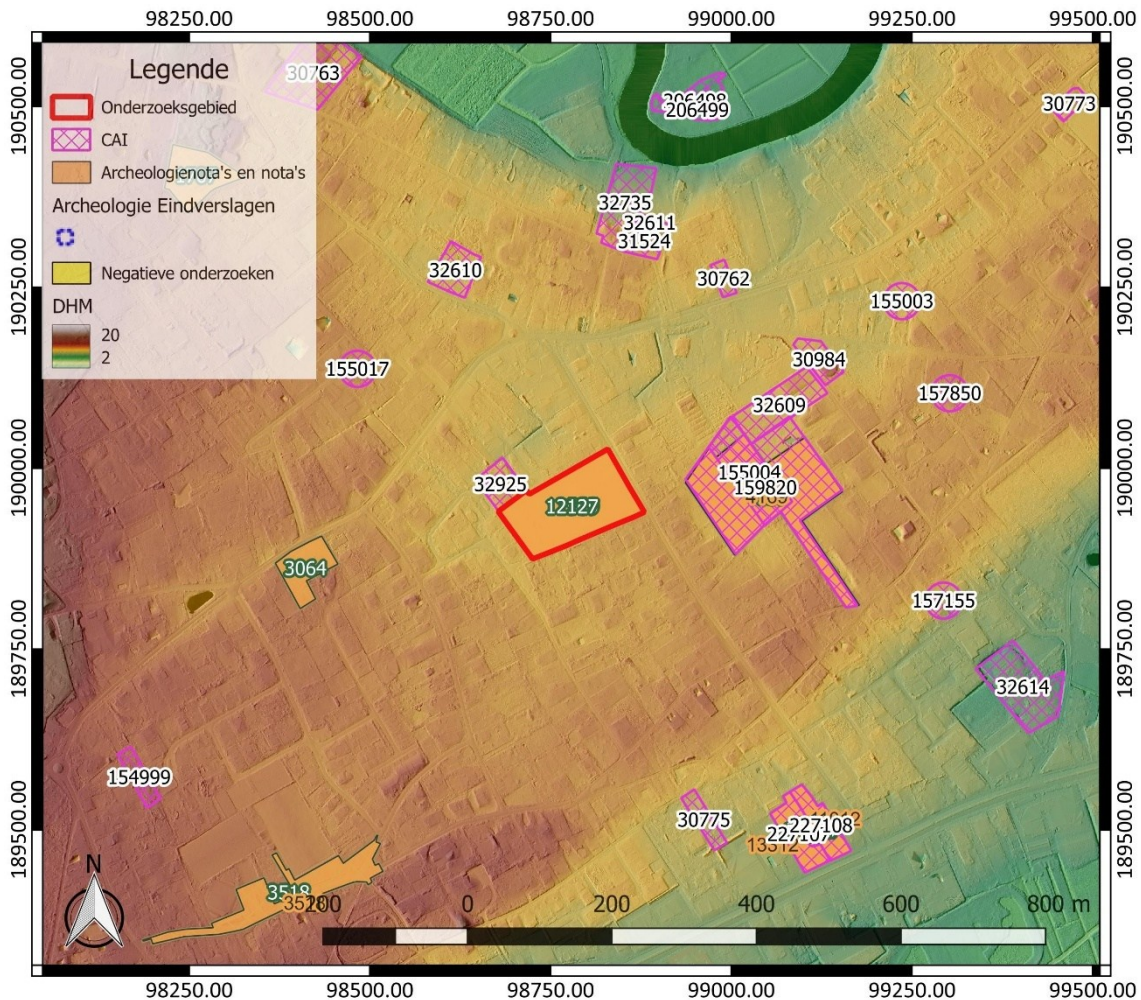
Figuur 17: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 18: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 19). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 19: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Voor het terrein werden in het verleden reeds archeologienota's opgesteld (ID 11569 en ID 12127). Die kwamen reeds aan bod in hoofdstuk 2.2.

Net ten noorden van het onderzoeksgebied zou zich een laatmiddeleeuwse bewoningssite bevinden (CAI ID 32925). Er kwam ook vondstmateriaal uit de Romeinse tijd en de volle middeleeuwen aan het licht.⁹ Verder naar het noorden toe is sprake van de vondst van aardewerk uit de vroege tot volle middeleeuwen en uit de late middeleeuwen (CAI ID 155017).¹⁰ Ter hoogte van CAI ID 32610 is dan

⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Lindekenstede (SML 48 / SML 49) [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32925> (geraadpleegd op 26 maart 2025).

¹⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Vennelaan (SML 46) [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/155017> (geraadpleegd op 26 maart 2025).

weer aardewerk uit de Romeinse tijd gevonden.¹¹ Ook ter hoogte van CAI ID 30763 werd aardewerk gevonden, dat in de metaaltijden of de Romeinse tijd gedateerd wordt.¹²

Verder naar het oosten toe vinden we de aanduiding van een laatmiddeleeuwse abdijhoeve (CAI ID 32735). Tijdens het onderzoek kwam ook vondstmateriaal uit de Romeinse tijd aan het licht.¹³ De laatmiddeleeuwse abdijhoeve bevindt zich vlakbij de Sint-Martinuskerk (CAI ID 31524), waarvan de oorsprong teruggaat tot de 12de of mogelijk zelfs de 11de eeuw.¹⁴ Er is ook sprake van vondstmateriaal en sporen uit de metaaltijden, de Romeinse tijd en de middeleeuwen (CAI ID 32611). Uit de late middeleeuwen dateert een grafkuil met een skelet van een vrouw.¹⁵

Op korte afstand ten oosten van het onderzoeksgebied zijn sporen van bewoning en van begraving uit de Romeinse tijd gevonden (CAI ID 159820). Een waterput en een kuil blijken uit de Merovingische periode te dateren. Verder werden nog enkele sporen uit de late middeleeuwen, de nieuwe tijd en de nieuwste tijd aangetroffen.¹⁶ CAI ID 32609 is de aanduiding van nog meer vondstmateriaal uit de Romeinse tijd.¹⁷ Verder is er ook een lithisch artefact uit de steentijd aan het licht gekomen (CAI ID 155004).¹⁸ Ter hoogte van CAI ID 30762 is een gepolijste bijl uit het midden-neolithicum tot de vroege bronstijd gevonden.¹⁹

CAI ID 30984 is de aanduiding van de koutermolen die we eerder ook al konden zien op historische kaarten. De oudste gekende vermelding van de molen dateert uit 1373.²⁰ In de omgeving zijn opnieuw verschillende vondsten van lithisch materiaal uit de steentijd gedaan (CAI ID 155003 en 157850).²¹ Ter hoogte van CAI ID 157155 gaat het opnieuw om de vondst van een gepolijste bijl, die vermoedelijk in het neolithicum te dateren is.²²

¹¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Koperstraat (SML 44) [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32610> (geraadpleegd op 26 maart 2025).

¹² Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kerkstraat (SML27) [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/30763> (geraadpleegd op 26 maart 2025).

¹³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Abdijhoeve (SML61) [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32735> (geraadpleegd op 26 maart 2025).

¹⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Sint-Martinuskerk [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/31524> (geraadpleegd op 26 maart 2025).

¹⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Gemeentehuis (SML 58) [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32611> (geraadpleegd op 26 maart 2025).

¹⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Bunderweg I [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/159820> (geraadpleegd op 26 maart 2025).

¹⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Molenstraat (SML 38) [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32609> (geraadpleegd op 26 maart 2025).

¹⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kapitein Karel Maenhoutstraat (SML 26) [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/155004> (geraadpleegd op 26 maart 2025).

¹⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Mortelputstraat (SML21) [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/30762> (geraadpleegd op 26 maart 2025).

²⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Koutermolen [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/30984> (geraadpleegd op 26 maart 2025).

²¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Palepelstraat (SML 25) [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/155003> (geraadpleegd op 26 maart 2025); Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Palepelstraat II [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/157850> (geraadpleegd op 26 maart 2025).

²² Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Dorsweg I [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/157155> (geraadpleegd op 26 maart 2025).

CAI ID 32614 is de aanduiding van een laatmiddeleeuwse site met walgracht.²³ Ten westen hiervan zijn bij archeologisch vooronderzoek grachten en greppels uit de nieuwe tot de nieuwste tijd aangetroffen (CAI ID 227107 en 227108).²⁴ Tot slot vermelden we ten zuiden en ten westen van het onderzoeksgebied ook nog vondsten van lithisch materiaal uit de steentijd (CAI ID 30775 en 154999).²⁵

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het onderzoeksgebied blijkt gekenmerkt te worden door een gunstige landschappelijke ligging. Het bevindt zich op een interfluvium, een hoger gelegen zone tussen verschillende waterlopen. In de omgeving varieert de bodem van droog naar matig nat, wat ook aantrekkelijk geweest kan zijn voor de mens in het verleden.

Dit blijkt onder meer uit de vele reeds gekende archeologische waarden in de omgeving. Die geven een hoge verwachting voor steentijd artefacten aan en tonen verder ook dat er in de omgeving al heel wat resten uit de metaaltijden, de Romeinse tijd en de middeleeuwen aan het licht gekomen zijn. Gelijkaardige resten kunnen mogelijk ook binnen het onderzoeksgebied voorkomen.

Van historische kaarten weten we dat het onderzoeksgebied sinds de 18de eeuw lange tijd in gebruik was als akkerland, tot we op 20ste-eeuwse luchtfoto's zien dat de huidige bebouwing op het terrein verschenen is. Het terrein is daarbij ook ingericht als tuin en is deels bebost geraakt. Op basis van de gebruiksevolutie van het terrein zoals we die konden reconstrueren sinds de 18de eeuw verwachten we een goed bewaard bodemarchief.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen een deel van onderzoeksgebied worden in het kader van de verkavelingsvergunning bodemingrepen gepland. De voornaamste werken omvatten de sloop van de bestaande bebouwing en de oprichting van nieuwe bebouwing met bijhorende omgevingsaanleg. Van verschillende bodemingrepen ligt de precieze verstoringsdiepte niet vast. Dit doet besluiten dat binnen het

²³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Tichelen Huus (SML 2) [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32614> (geraadpleegd op 26 maart 2025).

²⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kortrijksesteenweg 52 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/227108> (geraadpleegd op 26 maart 2025); Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kortrijksesteenweg 60 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/227107> (geraadpleegd op 26 maart 2025).

²⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Lage Heirweg (SML53) [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/30775> (geraadpleegd op 26 maart 2025); Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Meester Hicketlaan (SML 18) [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/154999> (geraadpleegd op 26 maart 2025).

onderzoeksgebied het bodemarchief mogelijk bijkomend bedreigd wordt, met uitzondering van de locaties waar de bestaande bomen behouden blijven.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied mogelijk archeologisch potentieel kent. De gunstige landschappelijke kenmerken van het terrein en de vele reeds gekende archeologische waarden in de omgeving doen ons rekening houden met het mogelijke voorkomen van relevante archeologische resten uit de steentijd tot de nieuwe tijd. Het kan zowel gaan om sporensites als om artefactensites. Op basis van de gebruiksevolutie van het terrein zoals we die sinds de 18de eeuw konden reconstrueren aan de hand van historische kaarten en luchtfoto's verwachten we overwegend een goed bewaard bodemarchief. Een evaluatie van de impact van de geplande werken geeft aan dat ze mogelijk een bijkomende bedreiging voor het nog aanwezige bodemarchief vormen. Gezien het verwachte archeologische potentieel van het terrein is daarom bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein bebouwd, verhard of begroeid is.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de sloop van de bestaande bebouwing op het terrein en verder ook de verkaveling van het terrein, diende een archeologienota opgesteld te worden. Het uitgevoerde bureauonderzoek geeft aan dat het terrein mogelijk archeologisch potentieel kent. Het wordt gekenmerkt door een gunstige landschappelijke ligging en in de omgeving zijn reeds veel gekende archeologische waarden aanwezig. Op basis daarvan houden we rekening met het mogelijke voorkomen van relevante archeologische resten uit de steentijd tot de nieuwe tijd op het terrein. Verder verwachten we over het algemeen nog een goed bewaard bodemarchief aan te treffen. Ook blijkt dat de geplande werken op het terrein mogelijk een bedreiging voor het nog aanwezige bodemarchief vormen. Daarom is in het kader van de geplande werken bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Van Nuffel, J./S. Genbrugge, 2019a: *Sint-Martens-Latem-Kapitein Karel Maenhoutstraat 28*, Adegem.

Van Nuffel, J./S. Genbrugge, 2019b: *Sint-Martens-Latem-Kapitein Karel Maenhoutstraat 28*, Adegem. Versie 23 augustus 2019.

4.2 Websites

Cartesius (2025)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2025)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2025)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2025)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2025)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2025)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

